

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. române a Caransebeșului

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆ APARE DUMINICA ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Prețul abonamentului:	Manuscrisurile să adresează la redacțiunea „Foaia Diecezană” iar banii de prenumără- țiune și inserțiuni la Administrațiunea Tipog- rafiei și Librăriei diecezane în Caransebeș Telefon Nr. 30.	Prețul inserțiunilor:
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane		Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edictate etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 750 cor., până la 200 de cuvinte 10 cor., de aci în sus 12 cor
” ” ” pe 1/2 de an 5 cor.		
” România și străinătate pe an 14 frc.		
” ” ” ” pe 1/3 an 7 ”		

Nr. 2155 din 1914.

M I R O N

din mila lui Dumnezeu și voința clerului și a poporului dreptcredinciosul
episcop român al eparhiei Caransebeșului.

Iubitului cler și popor din eparhie, iubiților și onoraților domni
deputați ai sinodului diecezan:

Dar și milă dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Isus Cristos.

Având în vedere §§. 89 și 90 din »Statutul organic«, convocăm și prin
aceasta declarăm de convocat sinodul ordinar anual al eparhiei Caransebeșului
în biserica catedrală din Caransebeș, pe Dumineca Tomii, adică 13/26 Aprilie
1914, la 9 ore a. m., când să vor începe ritualele bisericesti, iar după aceasta va
urma deschiderea sinodului în localul designat spre acest scop.

Caransebeș, 22 Martie 1914.

Dr E. Miron Cristea
episcop.

Nr. 1141 Șc ex 1914.

Notă oficială.

Prin aceasta să îndatorează organele parohiale din comunele bisericesti, cari au școale confesionale, ca să procure pentru biblioteca de specialitate a învățătorilor „Planul analitic pentru școalele confesionale gr. or. rom.“, edat de „Reuniunea învățătorilor“ din Eparhia noastră.

Caransebeș, din ședința conzistorială școlară, ținută în 19 Februarie 1914.

Dr E. Miron Cristea
episcop.

Conferințe învățătoaresti

s'au ținut în Arhidieceză, pertractându-să studiul Limba maghiară în școalele noastre confesionale.

Prof. Dr Pavel Roșca.

(Urmare)

Când s'a votat această lege, toată suflarea românească a fost cuprinsă de presimțirea unui mare rău pentru școalele noastre; și acum, după ce s'a pus în practică, sântem în stare a ne pronunța asupra întrebării, întrucât temerele de acum 6 ani au fost întemeiate.

Legea aceasta ne-a surprins mai întâi cu urcarea mare a salarelor învățătoaresti, pentru că învățătorilor noștri li s'a fixat minimul de salariu, pe care învățătorii comunali îl aveau deja din 1868, abia în 1893. Cu mare greu în cele mai multe parohii s'a asigurat salariul acesta; unele însă au fost nevoite a recurge la ajutorul statului, care în schimb pretindea un spor din ce în ce mai mare în predarea limbii maghiare. Când în 1907 salariul s'a ridicat la o mie coroane, au rămas numai puține parohii, cari au putut suporta aceasta dare culturală, iar restul covârșitor, întrucât nu avea edificii școlare corăspunzătoare, s'a opinit chiar până peste puteri, investind sume enorme de bani câștigate cu grea sudoare, pentru a putea recurge la stat după întregirea salarelor învățătoaresti.

Statul în felul acesta a fost angajat cu sume mari la susținerea școalelor confesionale și a aflat de cuvincios a pretinde, ca educația să se facă în spirit patriotic, iară limba maghiară să se propună în măsura mai sus amintită. Stabilirea criteriilor educației patriotice și a rezultatelor, cel puțin satisfăcătoare în propunerea limbii maghiare, s'a lăsat în aprecierea domnilor inspectori școlari regești, față de cari învățătorii confesionali au ajuns în dependență aproape absolută. Urmarea a fost, că învățătorii au început să vadă în inspectori niște persoane foarte periculoase, dela al căror bun plac atârna întreaga lor existență. Au început deci cu totadinsul a produce măcar apariția unui rezultat satisfăcător din limba maghiară, și deoarece afirmarea firească a naționalității sale, în care s'a născut și a crescut fără vina sa, în unele cazuri era bănuită sau chiar timbrată de nepatriotică, au început a se pune iarăș pe terenul simulării unei aparențe mai puțin suspecte și din punct de vedere național.

Situația învățătorului în urma legii școlare din 1907 este foarte precară. Căci dacă de frica inspecțiunii din partea statului s'a simțit necesitat a dresa pe copii cu multă jertfă de vreme — de regulă mai mult de 13 ore pe săptămână — și cu multă osteneală, să înțeleagă cam pe dinafară un anumit număr de întrebări din materia prescrisă în planul de învățământ, la cari să urmeze răspunsul cu precizie mehanică, lăsând la o parte convingerile sale didactice mai bune cu cari, în timp scurt, nu să poate produce aparența sporului „satisfăcător“, în consecvență firească a început să neglige studiile propuse în românește, menite a servi ca materii educative în înțelesul adevărat al cuvântului, nesocotindu-ș aici iarăș convingerea mai bună despre menirea sa de educător al tineretului și mai ajungând pe deasupra în cercetare disciplinară din partea forurilor confesionale susținătoare de școală.

Am greși, dacă am presupune ca conzistorul și organele sale subalterne ar pretinde dela învățători ceva ce ar fi împotriva legilor, căci în acest caz s'ar afla în raport de nesubordinare față de legi sancționate.

E curios însă, că atât domnii inspectori regești cât și organele conzistorului ajung a validita pretenziuni contrazicătoare, provocându-se și unii și alții la acelaș text al legii, așa cum fac b. o. și diferite secte creștine, cari toate cred a-și putea dovedi corectitatea punctului lor de vedere din textul sf. Scripturi. Diferințele provin dela interpretarea felurită; și spre a să evita astfel de erori, forul legislativ e dator a da împreună cu legea și interpretarea ei autentică. Voi ilustra această afirmare cu niște exemple foarte cunoscute de altfel. Punctul 1 din § 20 al legii școlare din 1907 să interpretează de cătră unii domni inspectori regești așa că și cum legea ar pretinde, ca în școlile noastre pe lângă limba maghiară să se propună esclusiv ungurește: Aritmetica, Geografia, Istoria și Constituția patriei. În lege sa zice: (Noua lege școlară pag. 21). Cumcă aici nu să pretinde aceeace susțin unii, a arătat însuș autorul legii, căci la discutarea proiectului de lege ivindu-să neînțelegeri în jurul acestei chestiuni ministrul a răspuns: En nem tartanám etc. (Interpretarea legilor școlare de Dr Al. Crăiniceanu pag. 7) după Országgyűlési értesítő din 12 Aprilie 1907. Această interpretare o întărește fostul ministru Apponyi și cu altă ocazie (Interpretarea legilor școlare pag. 8—9). Országgyűlési értesítő din 23 Aprilie 1907.

Și în jurul manualelor subzistă divergență de interpretare (Zahariás János, Interpretarea legilor școlare pag. 11) Országgyűlési értesítő din 23 Aprilie 1907.

Dacă legea s'ar aplica pe baza unei interpretări corecte, multe din neajunsurile învățătorilor confesionali s'ar putea înlătura.

Rămâne însă totuș minimul pretins de lege cu privire la cunoașterea limbii maghiare.

Ne întrebăm: este cu putință a realiza această pretenziune într'o școală cu limba de propunere nemaghiară?

Pe baza experienței ce am câștigat citez a trage la îndoială puțină de-a satisface această pretenziune.

Înainte de toate formează o piedecă neînlăturabilă în această privință stadiul de dezvoltare sufletească al copiilor.

În momentul, când încep a cerceta școala, ei posed în o măsură oarecare limba lor maternă, în care pot să-și exprime cugetările și sentimentele într'o formă foarte îndepărtată încă dela stadiul perfecțiunii. Haosul sufletesc, în care trăiesc copiii în cei dintâi ani, și-l lim-

pezesc treptat, cu deosebire cu ajutorul limbii. Mulțimea cea nenumărată de senzațiuni și percepțiuni încep a să cristalizeze prin procesul asocierii mecanice și a asimilării cu timpul mai conștiente, împreunându-se prin asemănare în formă de reprezentări generale, cari să fixeze prin un cuvânt oarecare. Cuvintele rostite de copii, întrucât peste tot au un substract sufletesc real și nu sânt simple sunete neînțelese, mere flatus vocis, cum să zice latinește, sânt expresiunile sau semnele acestor reprezentări generale. Ele încă nu sânt noțiuni cu pretenție de valabilitate logică, ci numai niște generalizări pripite făcute pe baza unei observări superficiale a lucrurilor. Adescori te miri ce asemănare aproximativă îl îndeamnă pe copil a numi un obiect sau un fenomen oarecare cu un cuvânt format pe baza observării unei alte grupe de fenomene și obiecte. Prin un singur cuvânt copiii exprimă o mulțime de lucruri, pe cari noi cei maturi le distingem foarte bine. Copiii, cu deosebire cei de pe sate, abia în școală încep a-și clarifica și specializa înțelesul cuvintelor, căci părinții lor nu au nici capacitatea, nici timpul de a se ocupa cu ei în această direcție. Învățământul intuitiv și exercițiile de vorbire, cari după principiile didacticei sânt ocupația de căpetenie în primii doi ani de școală, au să conducă la acest scop, ca să poseadă copiii măcar un mănunchi de cuvinte împreunate cu un înțeles mai limpezit.

Procesul acesta de formare a limbii materne reclamă din partea copiilor o încordare considerabilă și să petrece în decursul întregului timp de școală și apoi în decursul vieții.

Iată însă, că în loc să fie sprijiniți în această lucrare prin actuala organizare a școalelor elementare, ci încă din primul an de școală sânt siliți a-și fixa în memorie și a-și exprima prin grai și prin semne grafice intențiunile și reprezentările și în limba ungurească. Rezultatul e, că copiii nu progresează în cunoașterea limbii materne, cu ajutorul căreia au fost început a se orienta în lumea aceasta; în loc să-și limpezească reprezentările și cu timpul să le prefacă în noțiuni, ceea ce este scopul principal al învățământului, încep a le încurca tot mai mult.

Abia au fost început a se deprinde în exprimarea cuvintelor din limba maternă, și deja trebuie să-și însușească un idiom nou prin exerciții, cari sânt o adevărată tortură atât pentru învățător cât și mai ales pentru elevi. Și dacă ar avea toate ostenețele acestea măcar efectul dorit! Dar, când trec copiii peste pragul școlii, ajungând sub influența mediului din afară și din casa părintească, s'a ispăvit cu învățătura adusă de la școală. Numai în comunele, unde mediul este potrivit pentru însușirea limbii ungurești, să obțin rezultate palpabile, dar și aici mai mult din pricina mediului decât din a școlii. Ținând cont de această împrejurare, nici lecțiunile practice, cari să vor ținea aici, nu sânt a să considera ca normative pentru toate școalele, căci la sate cred, că nu s'ar putea ținea cu atâta ușurință, cum sper, că să vor putea ținea aici, unde mediul este unguresc. Din punctul de vedere al rezultatului ce să poate obține prin aplicarea chiar a celei mai perfecte metode, ar fi fost mai conzult, ca conferența aceasta să să fi ținut undeva la sate, unde lipsește cu totul mediul unguresc. Prea târziu mi-am făcut însă seamă cu această împrejurare.

Din punct de vedere pedagogic, învățarea unei limbi străine încă din prima clasă elementară, să evaluez de o practică păgubitoare dezvoltării sufletesti a copiilor atât din punct de vedere intelectual, cât și din punct de vedere moral. Faptul, că pedagogii humaniști atribuiau importanță deosebită învățării unei limbi stră-

ine și cu deosebire a celor clasice, chiar în vederea lămuririi cunoștințelor din limba maternă, la care părere se provoacă mulți aderenți ai învățării limbilor străine, își are esplanada adevărată numai pelângă presupunerea, că elevul își cunoaște deja limba sa maternă. Prin învățarea unei limbi străine, comparând-o cu cea maternă, putem să ne dăm seama mai bine despre structura ei gramaticala și sintactica. Spiritul limbii, pe care-l posedem în mod conștient, să ridică prin acest studiu comparativ la starea conștientă, ne putem da seama în fiecare moment, de ce ne exprimăm așa și nu altfel. Dară presupunerea e, că deja cunoaștem limba maternă, că o vorbim pe baza simțului limbii câștigat în decursul deprinderii ei. Despre folosul acesta provenit din studierea limbilor străine poate fi vorba în școli superioare, dar nu în cele elementare.

Aș putea să citez în această privință păreri nenumărate din scrierile celor mai mari pedagogi din lume, cari fără îndoială au scris din curată convingere.

Câteva exemple vor fi suficiente, pentru că lucrul e clar ca lumina soarelui.

Amos Comenius în scrierea sa: „Didactica magna“ tractează în cap XXII metoda limbilor și zice în punct. 1: „Să să învețe limba maternă, necesară pentru viața de toate zilele, și limbile vecine pentru legăturile cu vecinii“. Dă apoi 8 reguli asupra vorbirii „multor limbi“, din cari prima este: „Fiecare limbă să să învețe pentru sine a parte. Mai întâi limba maternă, apoi limba poporului vecin. Totdeauna însă una după alta, nici odată două deodată, căci astfel una încurcă pe cealaltă“ (punct 9).

A doua regulă: „Pentru învățarea fiecărei limbi să să lasă un timp anumit“.

„Fiindcă limba maternă să referă la lucruri ce să fac cunoscute inteligenței încetul cu încetul, de aceea și studiul ei cere mai mulți ani, și ad. timpul întregii copilării, cum și o parte din al juneței. După aceea să poate trece la studiul unei limbi vii, pentru care e de ajuns un an“ (punct 10).

Regula a 6: „Norma pentru stabilirea de reguli pentru o nouă limbă, să o dea limba deja învățată; arătându-se deosebirea între una și cealaltă“ (punct 14).

În cap XXIX. despre școala primară zice în punctul 3: „Metoda mea universală n'are în vedere numai limba latină, aceea nimfă mult iubită, ci caută calea pentru instrucțiunea uniformă în limba maternă a fiecăruia popor (ca astfel fiecare spirit să laude din ce în ce mai mult pe Domnul), intențiune, care nu trebuie întinsecată prin desconsiderarea limbii materne“. În punctul 4 continuă: „Apoi să învețe pe cineva o limbă străină, înainte de a cunoaște bine pe a sa proprie, e întocmai ca și cum ar vrea să-și învețe pe fiul sau călăria înainte de a putea să meargă în picioare.“

Mai amintesc punctul al 19-lea, care poartă supra-scrierea: „Sfat pentru amânarea studiului limbilor străine“. „Deocamdată — zice Comenius — vrem să amintim, că dacă unii copii trebuie să se ocupe cu învățarea limbilor străine, aceasta să să facă în al 10-lea, al 11-lea și al 12-lea an, și anume între școala maternă și cea latină. Aceasta să poate face foarte ușor, dacă îi trimiți acolo, unde nu să vorbește limba lor maternă, ci aceea pe care vor să o învețe“.

Cam în același timp, când Comenius profesa principiile acestea în Germania, Polonia, Svedia și Ungaria, s'a ivit în Anglia un fervent apologet al limbii materne în persoana marelui filozof și pedagog John Locke, ale cărui păreri sânt cu atât mai ponderoase, cu cât sânt întemeiate pe profunde cunoștințe psihologice.

„Oricari ar fi limbile străine cu cari se ocupă un tânăr — zice Locke — nu mai puțin adevărat, că trebuie să studieze cu cât mai multă critică propria sa limbă.

În propria sa limbă trebuie să lucreze spre a căștiga ușurința, limpezimea și eleganța de expresiune și pentru aceasta îi trebuie un exercițiu de toate zilele“. (Cugetări despre educațiune, pag. 306). El zice mai departe: „*Trebuie să mărturisesc în adevăr, că e numai inutil și timp perdut să învețe cineva o limbă, de care probabil nu va face nici un uz în viață... și pe care se va grăbi s'o părăsească și s'o uile îndată ce va dispune de libertatea sa*“ (ibid. 316 și 325). Limba străină să o învețe copilul, după ce știe să vorbească bine limba sa maternă, iară vârsta cea mai potrivită pentru acest scop este dela 12 până 14, respective 16 ani (ibid. p. 339).

Chr. Gotthilf Salzmann în scrierea sa „Cărticica racului sau îndrumări la o educație nerațională“, îndeamnă pe părinți să instrueze pe copiii lor cât să poate de timpuriu în limba latină, pentru că în felul acesta, ei să vor zăpăci din bună vreme și nu vor înțelege nici cele mai elementare lucruri din natură (Ediția Reclam pag. 72 ș. a.)

Rousseau în cartea I din Emil zice: „Oamenii se vor mira că eu socotesc studii limbilor între obiectele nefolositoare pentru educațiune. Dară notez, că vorbesc de învățarea limbilor în cea dintâi etate a vieții, și oricine ce ar zice, eu nu pot crede că, firește cu excepția copiilor minune (Wunder-Kinder), ar fi învățat cândva un copil într'adevăr două limbi înainte de etatea de 12, respective 15 ani“ (Ed. Reclam p. 149).

Ca să citez și păreri mai nouă, las să urmeze o scriitoare suedeză, Ellen Key, care în scrisoarea apărută în preajma veacului al 20-lea sub titlul: „Secolul copilului“ zice: „*Timpul copilăriei este mai potrivit pentru învățarea limbilor; însă planul trebuie aranjat așa, ca consecutiv în timp de câțiva ani pe lângă celelalte studii să se propună numai o singură limbă, nicicând însă mai multe limbi deodată. În fiecare limbă trebuie să se aprofundeze elevii timp de mai mulți ani*“ (Ed. populară. Berlin 1907, pag. 191).

În fine părerea metodicianului Hermann Gherig: „Cu timpul s'a acceptat de cătră toți părerea, că o limbă străină să poată propune cu succes numai după ce elevii posed limba maternă bine“ (Methodik des Volks- und Mittelschul-Unterrichts vol. I, partea 4 pag. 3). În alt loc tratând despre etatea, pe care trebuie să o aibă copiii, când încep a învăța o limbă străină zice: „În unile familii este obiceiul de a ține guvernante pentru copii în timpul înainte de a fi obligați a cerceta școala, pentru că încă din etatea cea mai fragedă, aproape deodată cu limba maternă, să învețe limba franceză.

În felul acesta copilul învață limba străină așazicând jucându-se. Dacă limba străină nu să consideră ca altceva decât de o sumă de semne esterne, cari sânt a să înțelege și întrebuința, atunci nu putem avea nimic împotriva acestui uz. Reflectând însă mai profund și mai temeinic asupra acestei chestiuni ajungem la convingerea, că nu e bine să le impunem copiilor învățarea unei limbi străine — ori care ar fi ea — până ce nu și-ar însuși limba maternă nu numai în memorie, ci cu întreg sufletul. Motivul pentru această afirmație e evident, dacă ne cugetăm, că limba este un mijloc de a lămurii stările interne, de a imprima vieții sufletești un timbru național și de a da concepțiunii de viață, un colorit propriu în privința religioasă, morală, etică, socială. Nu să poate trage la indoială, că la copiii cari învață un idiom străin înainte de ce sufletul lor s'a sălășluit organic în încăperile limbii materne, să ivesc tot felul de confuziuni la formarea noțiunilor

și să produc împărecheri de sentimente, cari formează tot atâtea obstacole pentru formarea caracterului.“

După organizarea școalelor noastre (Germania) superioare, copiii încep a învăța limbile străine la diferite vârste. În școalele superioare pentru băieți (fără latină) precum și în școalele medii (un fel de școale populare superioare) să încep propunerea Francezii respective a Englezei cu anul al 4-lea școlar. Copiii se află atunci în anul al 10-lea al vieții. Unii pedagogi din timpul mai nou s'au întrepus, că mai ales în școalele de fete începerea instrucției din limbi străine să să mai amâne cu un an, o părere care trebuie să fie considerată“ (ibid. IV. pag. 11). Aceeaș întocmai a constatat-o profesorul Mättig din Lipsca în decursul călătoriei sale de studiu, întreprinsă cu scopul de a examina propunerea limbilor străine în școalele engleze. La o școală numită „școală fundațională“ (Foundation School white chapel Road) a aflat, că să propun limba franceză și cea spaniolă, cea dintâi cu 4 ore la săptămână în cele 3 clase din urmă, și cea spaniolă în cele 2 clase din urmă. La limba spaniolă să admit însă numai aceia, cari se disting în cunoștințele din franceză, iar celorlalți li să predă și mai departe tot franceza (Conf. Deutsche Zeit der fr. Ausländisches Unterrichtswesen. Anul IV. 1889 pag. 205).

(Urmează)

„Lumina“.

„Libertatea“ din Orăștie scrie sub acest titlu următoarele:

„Multă lume a cântit asupra băncii „Lumina“ din Sibiu când s'a înființat, și spuneă că nu e bine să să înființeze, că va fi concurentă celorlalte bănci, și câte toate.

Iacă viața dreptate dete celorce au tinut — printre cari și noi, — că lucru bun să face, înființând o bancă așazicând culturală, care adecă să jertfească cât mai mult din agonisita sa pentru scopuri culturale ale neamului. Nu va impede ea deloc pe celelalte bănci în dezvoltarea lor, cel mult va arăta o pildă bună prin dărnicia sa.

Și iacă așa fu.

Banca n'a făcut stricăciune nici unei alteia, ci s'a dezvoltat și ea regulat, treptat, în chip firesc, — iar nădejdiile de pildă bună, ce s'au legat de ea, să împlinesc frumos.

Ajungând a avea un câștig de 53.794 cor., din acela banca, după ce dă 5% acționarilor după acțiunile lor, din rest dă 45%, aproape jumătate conzistorului gr. or. român din Sibiu, pentru a să ajuta în trebuințele sale grele cu susținerea școalelor populare. Să vin în anul de față (din câștigul anului trecut) 10.707 cor. date în scopul nobil, cultural. Adecă mai bine ca a 5-a parte din tot câștigul anului.

E banca, care dă cea mai mare parte din câștigul său pentru scopurile nobile!“

Când va avea și Severinul o astfel de „Lumină“?

Programul

conferinței preoțești pastorale din protopresbiteratul Panciovei, care să țină în sânta biserică din ALIBUNAR la 2 Septembrie 1914 st. v.

1. Sânta liturgie împreunată cu chemarea Duhului sânt.
 2. Predica preoților *Marcu Boldovina* și *Antoniu Balea* pentru preoți și a preotului *Stefan Sperchez* pentru popor, eventual a preotului *Valeriu Periu* din Glogon pantru popor.
 3. Deschiderea conferinței.
 4. Cetirea listei membrilor conferinței și constatarea prezenței și absențelor și pedepsirea celor absenți.
 5. Preotul local salută conferința preoțească.
 6. Critica predicatorilor.
 7. Alegerea notarului, cassarului, bibliotecarului conferinței pe anii 1915, 1916, 1917.
 8. Stăverirea taxei anuale, ce au a o solvi membrii conferinței fondului conferinței preoțești.
 9. Suspinderea ședinței. Încassarea taxelor dela membri.
 10. Redeschiderea ședinței.
 11. Raportul cassarului conferinței preoțești pe anul 1914.
 12. Raportul bibliotecarului conferinței preoțești pe anul 1914.
 13. Socotile fondului conferinței preoțești pe anul 1914.
 14. Inventarul fondului conferinței preoțești pe anul 1914.
 15. Preliminarul fondului conferinței preoțești pe anul 1915.
 16. Disertațiile, cari vor ajunge la rând (*Boldovina, Milu, Sperchez*).
 17. Cauza încredințării, logodnei, cum să să purceadă.
 18. Cauza cercetării bisericii din partea poporenilor și tinerimei școlare.
 19. Nunți și petreceri în post nu să fac. Să atragă preoții atențiunea corurilor, tinerimei studioase, inteligenței și poporenilor.
 20. Discuțiuni în privința nazarenismului.
 21. Discuțiuni în privința concubinatalului.
 22. Respectarea sărbătorilor. Sărbătorile nu sărăcesc poporul cum susțin unii — ci-l întăresc.
 23. Discuțiuni în privința elevilor nazarineni dela diferite școale.
 24. Ate obiecte.
- Satul-nou, în 2 Ianuarie 1914.

Trifon Miclea,
protopresbiter.

3—3

Lumina electrică în biserică noastră

Mitropolitul Primat al României a dispus prin ordinul său circular publicat mai jos, ca în toate bisericile din comunele, unde este uzină electrică, să să introducă lumina electrică, deoarece în urma progreselor chemice de azi este o imposibilitate a împedeca falzificarea luminilor. Este deci o sinamăgire a presupune, că noi ardem în biserică lumină rituală, canonică — cum s'ar zice, adecă lumini de ceară. Din contră — dacă Regatul român — nu e în stare a împedeca falzitatea cu toate enormele pedepsiri (175 în 4 luni), atunci, ce să mai

zicem noi aci, unde nu-i pedepsește nime pe falzificători. Mulțimea lumiiilor este de **parafină**, păcură, un adevărat venin pentru plămânilor oamenilor. Deci oricât de conservatoare trebuie să fie biserica în toate lucrările ei, totuș a susține parafina în locul electricității acolo, unde să poate, asta nu mai însemnează conservatism, ci cu totul altceva. Iată ordinul:

Ordin circular cu Nr. 4471 din 6 Octomvrie 1913, trimis P. P. C. C. Protoerei din Eparhia Sântei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, relativ la *iluminatul Bisericii cu electricitate*, unde să poate, contra lumânărilor falzificate.

Prea Cucernice Părinte,

Având în vedere, că cu tot controlul ce să face pe baza legilor și regulamentelor trecute și actuale, ca lumânărilor de ceară să nu mai fie falzificate, pentru cultul nostru ortodox, totuș traficantii se strecoră în diferite chipuri și merg înainte cu fabricarea lumânărilor false, — cum să vede din adresa cu Nr. 11864/913 a Domnului Ministru al Cultelor (Ad-ția Casei Bisericii), care numai în interval de 5 luni a pronunțat 175 decizii de condamnare contra negustorilor necinstiți;

Având în vedere, că aceasta speculă nepioasă oglindește spiritul de necredință sau de inconștientă a tuturor acestor negustori, cari nu știu, că ceara curată produsul albinelor din flori, *simbolizează* prin lumânarea fabricată ca atare *jertfa cea mai curată*, ce sânt datori creștinii să aducă lui Dumnezeu;

Având în vedere că, decât mai multă lumină falsă și vițiată, care aduce prejudiții și Bisericii Domnului, ca locaș, înnegrind pictura, și stricând sănătății creștinilor, cari inspiră în plămânilor *substanțele otrăvitoare*, este mai bine și mai creștinește, să să producă Domnului, deși mai puține lumini, dar cele mai curate;

Având în vedere, că între progresele științei omenirea innumără, ca o descoperire foarte însemnată, *electricitatea*, care ca produs al spiritului omenesc poate foarte bine a să considera **ca un prinos curat, demn a fi adus lui Dumnezeu.**

Mai având în vedere, că deja în multe din bisericile țării a fost introdusă electricitatea, atât spre a să proteja sfințele locașuri de profanarea lumânărilor false, care în scurt timp le înnegresc și le desfigurează, adecă pictura, catapeteasma și altele, ceace nu să poate restaura decât cu multe zecini de mii de lei, cât și spre a să gloriifica Dumnezeu prin mai multă lumină;

Pentru toate aceste considerațiuni, Noi, pătruși de răvna și dragostea ce avem, ca sfințele biserică, singurele monumente văzute ale artei strămoșești din această păzită de Dumnezeu Eparhie să strălucască prin buna îngrijire și curățenie, dispunem ca, Prea Cucernicia Voastră să puneți în vedere tuturor Epitropiilor urbane, **spre a introduce pe cât va fi cu putință, și cu mijloacele de cari dispune, electricitatea în Biserică, bine înțeles în localitățile unde să găsesc uzinele producătoare.**

Însă, le veți atrage luarea aminte, că simbolul cel vechi, adecă *lumânările de ceară curată*, să nu lipsească în nici un chip din Biserici, și anume dela *Sfântul Altar*, dela *Sfânta masă*, dela *Sfântul jertfelnic* (Proscomidie) și dela Catapeteasmă. Asemenea nu vor lipsi sub nici un motiv lumânările de ceară curată la toate serviciile dumnezești, la care este îndatinat a să împărți la creștini lumânări, cum sânt: *parastasele, înnormântările* etc., unde să să pună în vedere familiilor de a nu introduce sub nici un cuvânt lumânări false.

Dar precum V'am obligat prin ordinul circular Nr. 1568 din a. e., așa și cum vă invităm să supravegheați ca, pentru pangarele bisericilor, epitropiile să procure

lumânări numai de ceară curată, iar creștinii să fie sfătuiți de preoți de a aduce la biserică numai astfel de lumânări curate, care singure pot cruța picturile și sănătatea credincioșilor. Cunoșcând totdeodată, că dacă din creștini aduc lumânări deadreptul în biserică fiind falșificate, pe toate acestea preotul nu trebuie a permite consumarea lor în biserică, ci dacă s'ar aduna până la câteva kilograme, toate aceste să se preschimbe în sloiuri de ceară curată, din care sub controlul său și al episcopiei să fabrice lumânările, sub supravegherea omului special al fabricii de lumânări, aplicând pe ele sigilul.

(ss) † *Konoș*, Mitropolit Primat.

2—3

Director, (ss) *D. Boroianu*.

Procurarea favorabilă de articli economici

Aducem la cunoștința economilor noștri de pretutidenea, că subscrișul comitet este gata a mijloci pentru ori și cine i-se va adresa, procurarea articliilor economici amintiti mai jos, lângă cari însemnăm și prețul:

1. Sămânță de iarbă engleză, 1 kilogram 66 bani.
2. Sămânță de iarbă „Kammgras“, 1 kgr. 1 cor. 90 bani.
3. Sămânță de luțernă franceză, 1 kgr. 2 cor. 2 cor.
4. Sămânță de trifoi, 1 kgr. 2 cor. 40 bani.
5. Sămânță de napi „Mammuth“, roșii mari, un kgr. 64 bani.
6. Sămânță de napi „Obendorf“, galbini, rotunzi, 1 kgr. 68 bani.
7. Sămânță de napi „Eckendorf“, roșii, 1 kgr. 68 bani.
8. Sămânță de mohor, 1 kgr. 32 bani.
9. Sămânță de ceapă „Zittau“, uriașă, galbină, 20 grame 30 bani.
10. Sămânță de ceapă „Braunschweig“ 20 grame 30 bani.
11. Sămânță de ceapă „Tripoli Rocca“ 20 grame 30 bani.
12. Sămânță de ceapă „Madeira“, 20 grame 30 bani.
13. Sămânță de salată „Graf Zeppelin“ de iarnă, 20 grame 30 bani.
14. Sămânță de salată „Matador“, foarte mare, gustoasă, timpurie, 20 gr. 30 bani.
15. Sămânță de salată „Kaiser“, (nouă), galbină, aurie, mare la căpătină, ușor de transportat, 20 gr. 24 bani.
16. Sămânță de pătrânger de toamnă, 20 grame 10 bani.
17. Sămânță de pătrânger lung „Zneimer“, dulci, 20 grame 10 bani.
18. Sămânță de morcovi de vară „Nantes“, 20 grame 24 bani.
19. Sămânță de morcovi de toamnă „Quadilburg“, 20 grame 24 bani.
20. Sămânță pe ridichi de vară „Stuttgart“, albi, timpurii, 20 grame 10 bani.
21. Sămânță de ridichi de Mai, mari, albe, 20 grame 10 bani.
22. Sămânță de ridichi de iarnă, negre 20 grame 10 bani.
23. Sămânță de ridichi de iarnă, albe 20 grame 10 bani.
24. Sămânță de castraveți de „Paris“, 20 grame 30 bani.

25. Sămânță de varză „Braunschweig“, uriașă, de iarnă, 20 grame 20 cani.

26. Sămânță de călărabe (guli). albe, timpurii, 20 grame 40 bani.

27. Sămânță de călărabe de iarnă, vinete, 20 gr. 40 bani.

28. Sămânță de mazere „Fürst Bismarck“, timpurie, 100 grame 60 bani.

29. Sămânță de fasole de Iulie, 100 grame 40 bani.

30. Sămânță de fasole „Mont d'or“, galbină, 100 grame 60 bani.

31. Sămânță de patlagele „Excelsior“ (nouă), foarte gustoasă, 20 grame 1 cor.

33. Sămânță de patlagele „Ficarazzi“, foarte timpurii, 20 gr. 50 bani.

34. Sămânță de paprică sârbească, 1 porție 10 bani.

35. Sămânță de sfeclă „Aegyptienne“, 20-gr. 10 bani.

36. Sămânță de spinat „Goliath“, 20 gr. 10 bani.

37. Flori: „Aster de Hohenzoller“, mestecate, 1 porție 10 bani. Gheorghine „Dehile“, mestecate 1 porție 10 bani.

38. Legături de altoit „Raffla“. 1 kgr. 1 cor. 20 bani, 10 kgr. 10 cor.

39. Funii de „Cocos“ (de legat altoi), 1 kgr. 1 cor. 20 bani. 10 kgr. 10 cor.

40. Rășină de altoit fluidă, o cutie à 500 grame 1 cor. 60 bani. à 250 grame 1 cor., à 125 grame 50 bani, à 60 grame 30 bani, și à 30 gr. 20 bani.

Doritorii, cari vor trimite la adresa subscrișului secretar prețul cum și 20 bani pentru buletinul de expediție și pentru pachet, 4 bani taxa de imanuare postală și 20 bani pentru osteneala, drept dăruire pentru un scop de binefacere — vor primi articlii comandați cu posibilă grăbire.

Sibiu, 17 Februarie n. 1914.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“.

Pant. Lucuța
president.

Vic. Tordășianu
secretar.

Știri

Reprezentarea operetei: „Craiu nou“ în Caransebeș. „Societatea română de cântări și muzică“ din Caransebeș va reprezenta la Dumineca Tomii din acest an opereta „Craiu nou“ de marele compozitor al neamului nostru Ciprian Porumbescu.

Reușita acestei reprezentări este asigurată prin faptul, că distinsa noastră cântăreață dna *Lucia Cosma*, reîntorcându-se din turneul ei artistic făcut prin România, a binevoit a primi rolul principal, Dochița, în numita operetă. În felul acesta dna *Lucia Cosma* dă prilej și Românilor din sudul Bănătuului să-i audă fermecătorul glas, cu care a pus lumea artistică în mirare.

Asemenea s'a obținut pentru rolul Aniceii și concursul prețios al mult apreciatei noastre cântărețe Dna *Elisaveta Furca* din Logoj, absolută a conservatorului din Iași. Celelalte roluri vor fi susținute de cele mai bune forțe ale corului caransebeșan, iar partea orchestrală de muzica militară a regimentului 43 de infanterie.

Costumul coristelor va fi cel de pădureancă.

Dirigentul corului este destoinicul profesor de muzică Antoniu Sequens.

În felul acesta cele două seri dela Dumineca Tomii din acest an vor fi pentru Români noști din Caransebeș și jur o adevărată elevare sufletească.

Atragem deci atenția publicului nostru să se intereseze de cu bună vreme de bilete.

Asentările — după foaia oficială a ministrului de honvezi — vor începe în 22 Aprilie n. și vor ținea până 'n 20 Iunie n.

Descoperiri importante. Dr Reck făcând cercetări în coloniile germane din Africa de ost a dat peste mai multe schelete petrificate ale diferitelor animale din epoca antediluviană. De aci ar urma, că fauna Africii era în acea epocă mai bogată ca azi. Între altele sânt schelete a două soiuri de elefanți: unul mai mare, altul mai mic. Un colț din soiul acestor elefanți are lungimea de 3'18 m.

Ape mari au fost în mai multe părți ale țării. Pagubele sânt considerabile. Dar și în Austria și străinătate au fost potopuri urmate de întreruperea comunicației.

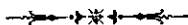
Timbrele noi s'au introdus la 1 Aprilie n. Ele sânt în 35 de variațiuni: 2. 4. 6. 9. 10. 14. 20. 24. 26. 30. 40. 50. 64. 72 fileri; 1'20. 1'26. 1'50. 1'80. 1'88. și 2'50 coroane; 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 10. 12. 14. 20. 24. 30 și 40 coroane. Timbrele de acum să mai pot întrebuița până 'n 30 Septemvrie a. c., iar dela 1. Octomvrie numai cele noi.

Înștițare. Adunarea ambulantă în legătură cu expoziția 59 a stuparilor germani — austriaci și ungari — să va ținea în urma convocării domnului Ministru de agricultură în **Pozsony** din 25—30 Iulie a. c. st. n.

Faptul, că mierea din țara noastră a secerat laude la expoziția din Bodenbach și Berlin, și stupăritului i-s'a atribuit înalta recunoștință din partea juriului, ne îndeamnă, că cu atât mai mult să arătăm aici la noi în Ungaria progresul mare în acest ram nobil. Deci să ne ținem de datorință a contribui cu produsul albinelor noastre la reușita splendidă a expoziției ținândă și totodată prin participarea în număr cât de mare adunarea de ambulantă.

Cu conducerea și aranjarea atât a expoziției cât și a adunării ambulante e incredințat Dl Valló János, profesor de agricultură al cercului Pozsony, sediul în Pozsony (Duna utcza 13).

Apicultorii, cari doresc informațiuni mai detaliate atât pentru adunarea ambulantă cât și pentru expoziție, să se adreseze domnului susnumit: Valló János.

Bibliografie.

Biserica ort. română Nr. 11 cuprinde: O biserică românească în Ierusalim din inițiativa Maj S.

Reginei României Elisabeta. Momente însemnate în s slujbe bisericești, Dr Drag. Demetrescu. Combaterea învățăturilor contra creștinizmului, B. Idei privitoare la catehizarea modernă, M. P. Două epistole memorabile și relatarea lui Ios. Flaviu despre Is. Cristos, Dr Drag. Demetrescu. Bulgaria din punct de vedere istorico-religios, B. Mangăru. Oficiale. Chestiunea jurământului, ec. M. Păslaru. Societatea clerului român „Ajutorul” din București, G. Fiiță și materie, pr. D. N. Ștefanescu. Apelul comitetului de inițiativă particulară pentru zidirea unei biserici la Ierusalim. Cuvântare funebră, pr. S. Proboțști. Predică, ec. stav. V. Pocitanu. Donațiuni.

Candela Nr. 1—3 are: Levitic, Dr Vas. Tar, navschî. Materialismul ca sistem filozofic, Dr St. Saghin. Tratatul s. Atanasie, arhiep. Alexandriei: Contra păgânilor, Dr I. Puiu. Natanail Natan Dreteanu, Dim. Dan. Epistola către Romani, Dr Vas. Gheorghiu. Articole rutene. Scurte comunicari. Întrebări și cazuri pastorale. Cronică.

Luceafărul Nr. 6 are următorul cuprins bogat și variat: Un ofițer în rezervă, Chestia noastră militară. Maria Cunțan, Unui poet (poezie). D. N. Ciotori, Într'un sat. Al. Ciura, În Bințiți. Costea Gruia, Pe un album (poezie). Radu. S. Dragnea, Poetul Șt. O. Iosif. Dări de seamă: Dr Ion Mateiu, Virgil Șotropa și Nicolae Drăganu: Istoria școalelor năsăudene. I. E. Ion I. Schiopul: Chestiunea polonă. Cronici: D. Iov: Expozițiile de pictură din București. I. B.: Concertele din București. * * * „Domnul Notar”. Gh. Pădure: A. D. Xenopol. Însemnări: Sărbătorirea d-lui Oct. Goga. Cursurile „Asociațiunii”. Concertul Lucia Cosma. Un nou volum de d-l Vlăhuță. Domnul Notar. Lămuririle d-lui Maniu. Un artist năcăjit. Rășoiul din Balcani. A II-a expoziție a „Asociațiunii artistice”. Condamnarea operilor lui Maeterlinck. — Poșta redacției. — Bibliografie. Ilustrațiuni: D. Mihailescu: Colț de casă; Peisagiu. M. Teșanui: Kneja; Interior; Asenovo. Miniatura aeroplanului. Cârma (de lemn) a aeroplanului. Const. G. Mihailescu: Moșul: Viitorul; (cârbune).

Cosinzeana Nr 13 are: Cultul locurilor. Cronică din București. A murit Mistral. Din primejdiile jucărilor de copii, Un divorț împărătesc. Rânduri mărunte. Comoara. Cântecul lunii. O zi la Mistral. Cântec. Crima lui Syl. Bonnard.

Reuniunea de înmormântare din Caransebeș.

CONVOCARE.

P. T. Domni membri ai „Reuniunii de înmormântare” din Caransebeș să convoacă prin aceasta la

I-a adunare generală ordinară

care să va ținea Marți în 8/21 Aprilie a. c. la orele 4 p. m. în localul Casinei române cu următoarele obiecte:

1. Raportul comitetului pe timpul expirat.
2. Aprobarea socotilor.
3. Modificarea unor §§-i din statute.
4. Eventuale propuneri.

În caz, că la timpul staverit mai sus nu se vor prezenta membrii în numărul prescriș de statute, adunarea generală să va ținea în 20 Aprilie (3 Maiu) a. c. fără considerare la numărul membrilor întruniți.

Caransebeș la 28 Martie (10 Aprilie) 1914.

Dimitrie Sgaverdea, m. p.
secretar.

Dr George Labonțiu, m. p.
președinte.

Concure.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățator dela școala profesională gr. or. rom. din **Birna**, tractul protopresbiteral al Făgetului, să publice concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“.

Emolumentele împreună cu acest post sânt:

1. Salar în bani gata 400 cor.
2. Pentru conferință 10 cor.
3. Adunarea generală 20 cor.
4. Pentru scripturistica 10 cor.
5. Pentru lemne pe seama învățătorului 20 cor.
6. Dela înmormântări 40 fil., cu liturgie 1 cor.
7. Locuință liberă în edificiul școlii cu grădina de un juger având învățătorul să solvească contribuția.

Pentru întregirea salariului la mărimea fixată de lege comuna bisericească a cerut ajutor dela stat.

Recurenții, cari doresc a ocupa acest post, au a-și subșterne recursul adresat comitetului parohial din Birna Prea On. Oficiu protopresbiteral gr. or. român din Făget, comitatul Caraș-Severin, având cu prealabila încuviințare a Prea On. Oficiu protopresbiteral a se prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în sfânta biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, dar nu în ziua de alegere.

Birna în 5 Februarie 1914.

1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Sebastian Olariu*, protopresbiter.

Pe baza încuviințării Venerabilului Conzistoriu diecezan ddo 2 Decembrie anul 1913 de sub Nr. 8587/B. 1913 să escrie concurs pentru ocuparea postului de capelan pelângă parohul Ioachim Dabici la parohia de clasa a III-a din **Forotic**, protopresbiteratul Oraviței, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“.

Venitele împreună cu acest post sânt:

1. $\frac{1}{3}$ (a treia) parte din sesiunea parohială constatătoare din $1\frac{1}{3}$ sesiune, 45 jugere și $1\frac{1}{2}$ locuri intravilane, și anume: 8 jugere din „Solovan“, 4 jugere, „după Culme“, 3 jugere livadă „din Dos“ și $\frac{1}{2}$ din intravilanul de lângă școală.

2. $\frac{1}{3}$ (a treia) parte din toate venitele stolare, după stola uzuată, precum și din cele accidentale.

Dările va avea a le solvi în măsura în carea folosește venitele.

Reflectanții sânt poftiți a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sfânta biserică, pelângă încuviințarea Prea On. Domn protopresbiter, iar recursul a să subșterne Prea Onoratului Oficiu protopresbiteral în Boksánbánya (Bocșa montană), adresat însă comitetului parohial.

Forotic din ședința comitetului parohial ținută la 29 Decembrie st. v. 1913.

Pentru comitetul parohial:

Traila Manciu,

notar.

2—3

George Popovici,

președinte.

În conțelegere cu mine: *Mihail Gașpar*, protopop.

Pe baza ordinațiunii Venerabilului Conzistoriu diecezan ddo 2 Decembrie 1913 Nr. 8719 B 1913 să publice concurs pentru întregirea parohiei de clasa II din **Ciclova-română**, protopresbiteratul Oraviței-mon-

tane, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“.

Emolumentele sânt:

1. Sesiunea parohială constatătoare din 45 jugere pământ.

2. Birul parohial uzuat.

3. Stola uzuată.

Alesul preot are să supoarte dările după pământ.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și înainta rugățile adresate comitetului parohial din Ciclova-română, instruate conform regulamentului pentru parohii, Prea On. Oficiu protopresbiteral în Bocșa-montană (Boksánbánya), apoi a se prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și cântare, însă nu în ziua de alegere.

Ciclova-română (Csiklófalú) la 13 Ianuarie 1914.

Nicolae Câlnicean m. p.

președinte.

3—3

Ion Mărgan m. p.

notar.

În conțelegere cu mine: *Mihail Gașpar*, protopop ca administrator protopresbiteral.

CHEAG

pentru închegarea laptelui
făcut din rânză de miel și vițel

Să capătă la:

PÁLFI MÁRTON, KARÁNSEBES.

6—

...

La cerere trimit prețcourent gratis și franco,
precum și îndrumarea pentru folosire.

